

Dîvânu Gülzâr Li-Hâfız Sa'dî
(İnceleme, Metin, Tıpkıbasım)

Yazar

Doç. Dr. Fettah Kuzu

ISBN: 978-625-7305-16-7

1. Baskı

Nisan, 2021 /Ankara

Grafiker®

Yayınları

Yayın No: 382

Web: grafikeryayin.com

Kapak ve Sayfa Tasarımı

Baskı ve Cilt

Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık

Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Oğuzlar Mahallesi

1396. Cadde No: 6/A

06520 Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafiker@grafiker.com.tr

Web : grafiker.com.tr

Kitabın hukuksal ve bilimsel sorumluluğu yazarına aittir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	7
KISALTMALAR.....	9
GİRİŞ.....	11

BİRİNCİ BÖLÜM

HÂFİZ SA'DÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

Hayatı.....	13
Edebî Kişiliği.....	14
Eserleri.....	14
Enâmilü'r-Resâil.....	14
Delâilü'l-Mesâil.....	15
Hamâilü'l-Vesâil.....	15
Mir'at Haşiyesi.....	15
Dîvân-ı Gülzâr.....	15

İKİNCİ BÖLÜM DÎVÂN (İNCELEME)

Dîvân'ın Şekil Özellikleri.....	17
Nazım Şekilleri.....	18
Dil ve Üslup.....	20
Vezin.....	24
Îmâle.....	27
Med.....	27
Zihâf.....	28
Vasl.....	28
Tahfif.....	29
Tahrîk.....	30
Tebdîl.....	30
Tenkîs.....	31

Teskîn.....	32
Tezyîd.....	32
Kafiye.....	33
Dîvân'ın Muhteva Özellikleri.....	37
SONUÇ	43
KAYNAKLAR	45

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Transkripsiyon Alfabeti.....	49
Metnin Hazırlanmasında İzlenen Yol.....	50
“DÎVÂNU GÜLZÂR Lİ-HÂFİZ SA'DÎ” (Metin)	51
TIPKIBASIM	233
Princeton Üniversitesi Kütüphanesindeki Nüshada Yer Alan Arapça Muhammes.....	234

ÖNSÖZ

Bu çalışma, klâsik Türk edebiyatı sahasında yapılan çalışmaların her geçen gün gerek nicelik gerekse nitelik bakımından oldukça gelişim gösterdiği bir dönemde, bu alana ufak da olsa bir katkı sağlama gayretiyle günümüz araştırmacılarının istifadesine sunulmak için hazırlanmıştır. Her geçen gün edebiyat sahasındaki akademisyenler veya edebiyat araştırmacıları tarafından yeni eserlerle ilgili muhtelif çalışmalar ortaya konulmaktadır. Bu çalışmaların ortak noktası; Türk edebiyatına ve dolayısıyla Türk kültür hazinesine yaptıkları katkıdır. Bu anlamda çalışmaya konu edilen “Dîvânu Gülzâr li-Hâfız Sa’dî” başlıklı eser de söz konusu millî kültür hazinesinin, kütüphane raflarında keşfedilmeyi bekleyen kayıp bir parçası iken muhatabıyla buluşturulmak suretiyle gerçek varlığını kazanmış olacaktır.

Genel anlamda tasavvuf ile özelde de İbn Arabî ve takipçilerinin varlık ile ilgili mülahazalarını belli bir sisteme göre geliştirmiş oldukları vahdet-i vücûd nazariyesi ile alakalı hususların şiir formunda aktarıldığı bir eser olan Dîvân, sanat endişesinin ikinci plana atıldığı, muhatabına belli bir çerçeve içerisinde birtakım konuların anlatılıp açıklanmaya çalışıldığı didaktik bir mahiyet arz etmektedir. Eserde yer alan şiirler, klasik Türk edebiyatının 19. yüzyıldaki durumu hakkında bilgi vermesi açısından önemli olmalarının yanı sıra tematik bağlamda tasavvuf ile ilgili temel kavram ve öğretileri ihtiva etmeleri yönüyle ayrı bir öneme sahiptir.

Eser üzerine çalışma fikri ilk olarak 2015 yılında, Princeton Üniversitesi Kütüphanesinde kayıtlı olduğunu tespit ettiğimiz 22 sayfa eksik bir nüshanın varlığı ile ortaya çıkmıştır. Sonrasında eserin, TBMM Kütüphanesi Açık Erişim Koleksiyonunda “Divan-ı gülzarı el Hafız Sadi” başlığıyla ve tüm sayfaları eksiksiz bir şekilde kayıtlı olduğu görülmüş ve üzerinde çalışmaya karar verilmiştir. Eser üzerinde birtakım incelemeler yapıldıktan sonra bir müddet ara verilmiş ve mevcut bilgiler ile bir gazelinin şerhi 2018 yılında hazırladığımız bir bildiri ile sözlü olarak sunulmuştur. Sonrasında yine uzun bir ara verilen çalışma nihayet 2021 yılı Mart ayı içerisinde bir inceleme ile birlikte hazır hale getirilmiştir.

Çalışmanın giriş bölümünde, klasik Türk edebiyatında tasavvuf-şiiir ilişkisi üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda Hâfız Sa'di ve onun edebî kişiliği, çalışmaya konu eser üzerinden kısaca tasvir edilmeye çalışılmıştır.

İncelemenin yapıldığı birinci bölümde eserin müellifi Hâfız Sa'di'nin hayatı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Daha sonra ikinci bölüm başlığı altında Divân'ın incelemesine geçilerek önce şiiirlerin nazım şekilleri ile ilgili tespitler tablolar ışığında ortaya konmuştur. Sonrasında müellifin dil ve üslup özellikleri, Divân'da yer alan şiiirlerin vezinleri ile ilgili birtakım hususiyetler yine tablolarla desteklenerek açıklanmaya çalışılmıştır. Şiiirlerde tercih edilen kafiye çeşitlerinden örneklerin verilmesiyle şekil özellikleri bölümü sonlandırılmıştır. Muhteva özellikleri başlığı altında Sa'di'nin şiiirinde öne çıkan konu başlıklarından kısaca bahsedilmeye çalışılmış, üzerinde durulan tüm hususlar bizzat şiiirlerinden örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır. İkinci bölüm, genel bir değerlendirmenin yapıldığı sonuç bölümü ve çalışmada istifade edilen kaynakların yer aldığı kaynaklar başlığı ile sonlandırılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise öncelikli olarak bir tablo biçiminde transkripsiyon alfabesine ve metnin hazırlanmasında takip edilen yol hakkında açıklamalara yer verilmiştir. Sonrasında çalışmanın esasını teşkil eden çeviri yazılı metin eklenmiştir. Çalışmanın sonuna da eserin eski harfli baskısı tıpkıbasım olarak verilmiştir.

Yapılan her çalışma gibi bu çalışmanın da amacı edebiyat sahası araştırmalarına bir katkı sağlamak ve Türk kültür ve edebiyat hazinesinin parçası olma hüviyetindeki bir eseri tozlu raflardan alıp okurların istifadesine sunmaktır. Kitabın hazırlanma sürecinde gözden kaçmış olan kusurlar ve eksiklikler için tüm okurların affına sığınırım. Çalışma sürecinde sergiledikleri büyük özveri, hoşgörü ve sabırlarından dolayı eşim ve çocuklarıma özellikle teşekkür ederim. Ayrıca eserde yer alan Arapça metinlerin okunması hususunda değerli zamanını ayırma nezaketini göstermek suretiyle yardımlarını esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Emin Mustafa Beyefendi'ye sonsuz şükranlarımı sunarım.

Fettah Kuzu
Gaziantep-2021